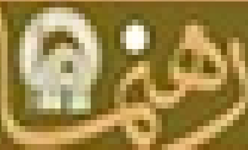
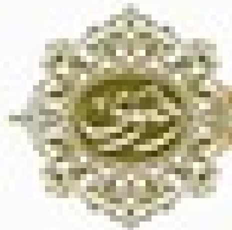

۲۶

شیخ بهایی؛ فقیه ذوفنون

بسم الله الرحمن الرحیم

رهنما ۲۶ (شیخ بهایی؛ فقیه ذوالفنون)

نویسنده:

حسین مهدوی پارسا

ناشر چاپی:

انتشارات آستان قدس رضوی - به نشر

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

رهنما ۲۶ (شیخ بهایی؛ فقیه ذوالفنون)

مشخصات کتاب

سرشناسه:مهدوی پارسا، حسین، ۱۳۵۸ -

عنوان و نام پدیدآور:شیخ بهایی؛ فقیه ذوالفنون/ نویسنده حسین مهدوی پارسا؛ تهیه و تدوین معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی [آستان قدس رضوی].

مشخصات نشر:مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری:۲۸ ص.؛ ۱۲ × ۱۷ س م.

شابک:۹۷۸-۶۰۰-۶۵۴۳-۹۰-۱

وضعیت فهرست نویسی:فیپا

موضوع:شیخ بهائی، محمدبن حسین، ۹۵۳ - ۱۰۳۱ق.-- سرگذشتنامه

موضوع:مجتهدان و علما -- سرگذشتنامه

شناسه افزوده:آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

شناسه افزوده:موسسه انتشاراتی قدس رضوی

رده بندی کنگره:BP۵۵/۳ /ش۸۸ م۹ ۱۳۹۱

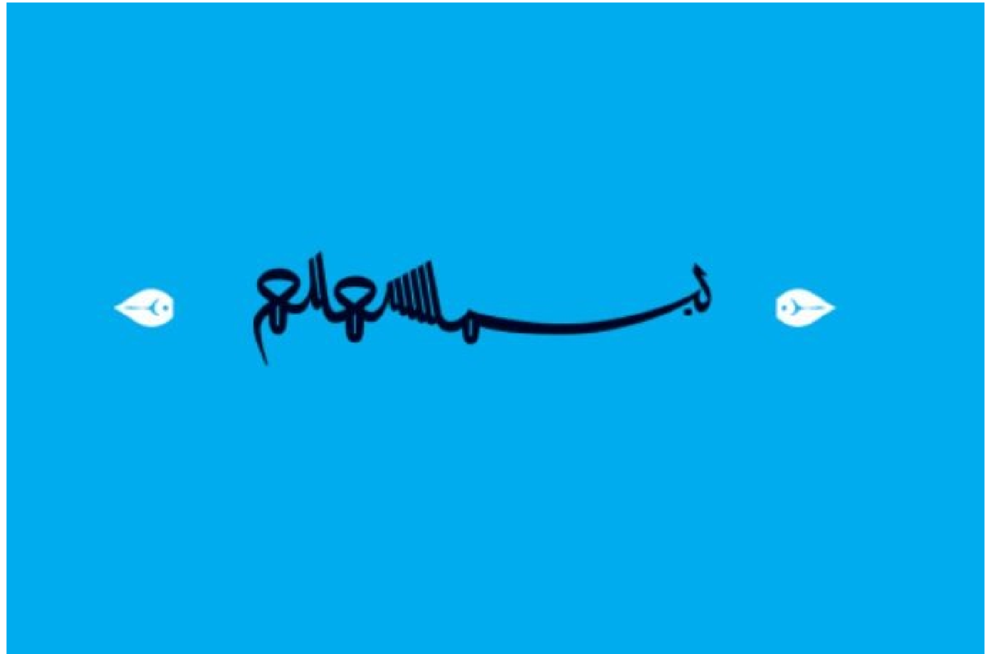
رده بندی دیویی:۲۹۷/۹۹۸

شماره کتابشناسی ملی:۲۸۶۹۶۸۲

ص:۱

اشاره

تصویر

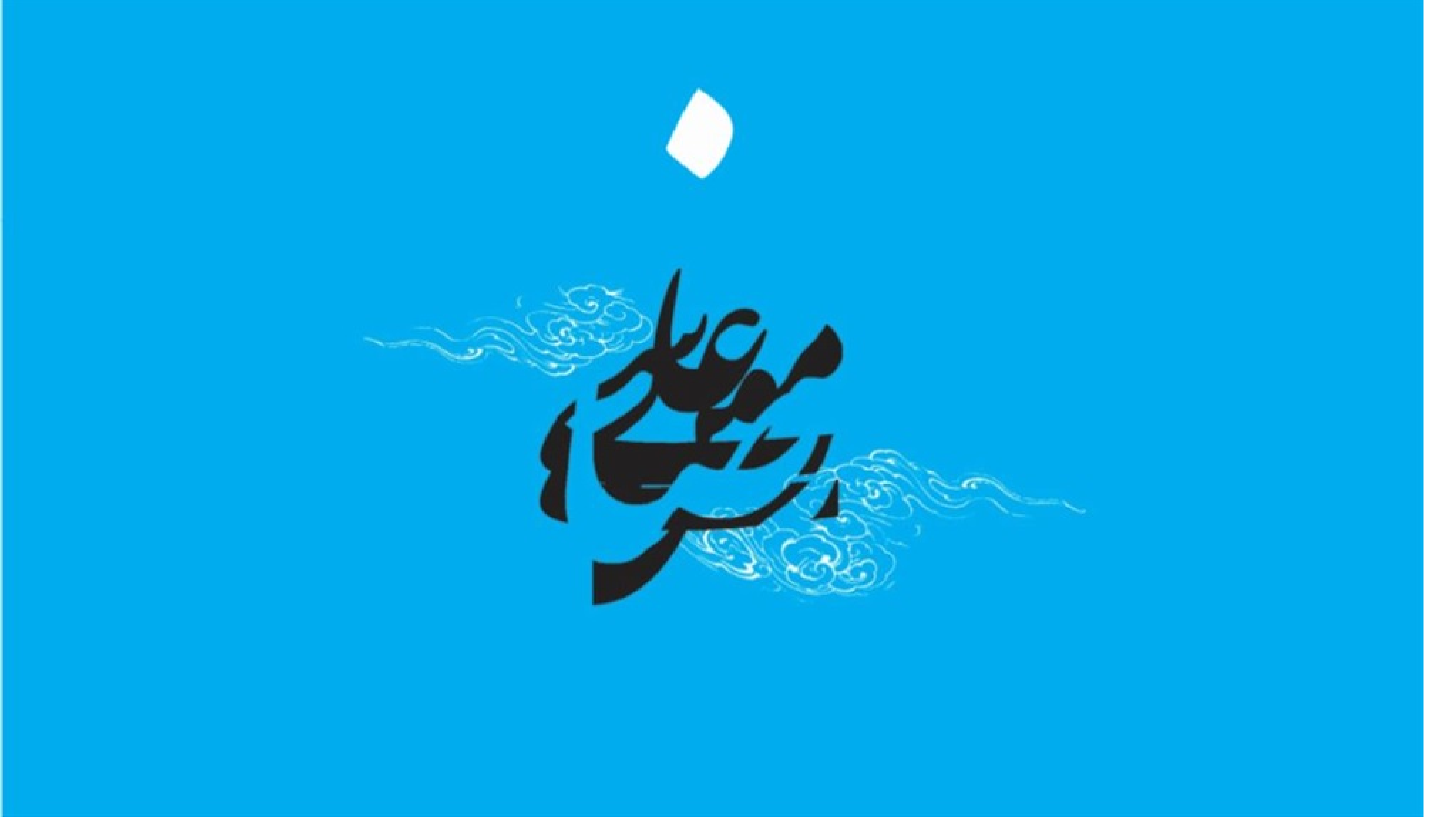

ص:۲

تصویر

پرسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **رهنما** گامی است در این مسیر.
همگامِ ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

تصویر

ص:۴

شیخ بهایی؛ فقیه ذوفنون

می خواهید شیخ بهایی را بشناسید؟ پرسش زیر پرسش های شما نیز هست؟ کتابچهٔ در دستتان را تا آخر بخوانید.

- شیخ بهایی ایرانی بود یا لبنانی؟ چرا به ایران آمد و چگونه؟

- حکمت نزدیک شدن وی به دربار صفویه چه بود؟

- این مرد پُرسفر به کدام سرزمین ها قدم گذاشت و چه نگرشی دربارهٔ شیوهٔ هدایت مردم داشت؟

- میراث مانای شیخ بهایی شامل چه آثاری است؟ نوشته های برجستهٔ وی از میان ۸۴اثر

ص:۵

مکتوبش کدام هایند؟

- تقسیم آب زاینده رود و طرح ریزی کاریز نجف آباد و تعیین جهت دقیق قبلهٔ مسجد امام و... چه قصه ای دارند؟

- نمونه هایی از بارقه های اندیشه و نبوغ وی را می خواهم بدانم.

ص:۶

در آمد: ...تشنگی ام بیشتر شد

بارها نام شیخ بهایی را شنیده بودم و چند سالی بود که در همسایگی او به سر می بردم. دیده بودم که همگی او را به عظمت یاد می کنند. بارها و بارها اتفاق می افتاد که زائران سراغ قبر او را می گرفتند. برخی به کارهای عجیب و معماری های کم نظیر او اشاره می کردند و بعضی نیز از طلسم شیخ بهایی که قرار بود در حرم امام رضا عملی کند، سؤال می کردند. ولی دانسته هایم دربارهٔ شیخ بهایی منحصر می شد به هم عصری او با شاه عباس صفوی و برخی معماری های او که در مشهد و اصفهان دیده بودم و به پنج خط تاریخ ادبیاتی که در بالای شعرِ «تا کِی به تمنای وصال تو یگانه» در کتاب ادبیات سال دوم دبیرستان خوانده بودم.

تا اینکه علاقهٔ زائران به دانستن و تعدّد پرسش های آنان مرا وارد زندگی پرماجرا و شگفت انگیز شیخ بهایی کرد. برخی واقعیت های جالب دربارهٔ او تشنگی ام را برای شناختنش بیشتر کرد: اصالت ایشان لبنانی بود و به ایران مهاجرت کرد. از شاگردان شهید دوم بود.

تصویر

ص:۸

ملاصدرای شیرازی و فیض کاشانی و محمدتقی مجلسی و... از شاگردان ایشان بوده اند. او و پدرش در کانون توجه چهار نفر از سلاطین صفوی بودند. تنوع موضوعات تألیفی ایشان و کارهای کم نظیر او حکایت از نبوغ علمی و اخلاقی اش داشت.

برکت زندگی میان خاندانی بزرگ

بهاءالدین محمدبن عزالدین حسین بن عبدالصمدبن شمس الدین محمدبن علی بن حسن بن محمدبن صالح حارث همدانی عاملی جبلی، در سفری که پدرش به شام رفته بود، در منطقه ای به نام بعلبک، در غروب آفتاب روز چهارشنبه ۲۷ذی الحجه۹۵۳ق، متولد شد(۱). جبل عامل در آن روزگار از مراکز معروف شیعه در مغرب آسیا بود. پیشوایان و دانشمندان شیعهٔ بسیاری از آنجا برخاستند که در بنیان گذاشتن تشیّع در ایران و محکم کردن پایه های آن، تلاش بسیار

ص:۹

۱- نک: اعیانالشیعه، ج۹، ص۲۳۴.

کردنـد. خانـدان بهایی نیز یکی از خانـدان های معروف شـیعه در جبل عامل بودنـد. نسب این خانـدان به حارث همـدانی میرسـد که صـحابی معروف حضرت علی بود. او در چنان محیطی و میان چنین خاندانی بزرگ، تربیت یافت.

پدرش، استادش بود

او علاوه بر اینکه پسر عزالـدین حسـین بود، شـاگرد او هم به حسـاب می آمـد و تحصـیلاتش را با نشسـتن در مکتب او آغاز کرد. پـدرش از پیشوایان شـیعه و مشایخ معروف بود. وی شاگردانی بسیار تربیت کرد که بعدها از بزرگان شیعه در عرصهٔ علم و دانش شدند. افزون بر استفاده از محضـر پدرش، ایشان منطق و فلسـفه و کلام را از ملاعبدالله بن شـهاب الدین مدرّس یزدی فراگرفت، حساب و هندسه و جبر و هیئت را نزد ملاعلی، مذهب و ریاضیات را نزد مولانا افضل قاضی و نیز کتاب قانون ابن سینا را نزد حکیم الدین (اعتمادالدین) محمود

آموخت.(۱)

هدیۀ برادری

جبل عامل عجب جایی بود! ناحیه ای شاداب و سرسبز در دل کوهستان. کودکی های او، پدر، خانواده و استاد شهیدش در آنجا طی شد. او برادری بزرگتر از خود به نام عبدالصمد داشت که او را خیلی دوست می داشت؛ آنقدر که کتابی در علم نحو نوشت و آن را به یاد او فوایدالصمدیه نام نهاد. عبدالصمد در سال ۱۰۲۰ق، در مدینه رحلت کرد و پیکرش به نجف انتقال یافت و در آنجا به خاک سپرده شد.

کوچ سبز

فشار حکومت عثمانی به حدی رسید که امکان زندگی و ابراز عقیده به صورت آزادانه برای

۱- جمعی از پژوهشگران حوزۀ علمیۀ قم، گلشن ابرار، نشر معروف، چ۳، ج۱، ص۱۹۵.

علمای جبل عامل میسّر نبود؛ ازاین رو، بهاءالدین محمد در سیزده سالگی، در سال ۹۶۶ق، به اتفاق پدر و مادرش به ایران مهاجرت کرد. آنان در آن زمان در سایهٔ اقتدار حکومت صفویه از ثبات نسبی خوبی برخوردار بودند. پدرش به درخواست شاه طهماسب صفوی به عنوان «شیخ الاسلام» که بزرگترین مقام دینی و معنوی آن زمان بود، انتخاب شد. شیخ بهایی بعد از رحلت پدر بزرگوارش، در عهد سلطنت شاه عباس صفوی به این مقام منیع لقب گرفت.

فرصت های ناب

عالمان شیعه درطول تاریخ همواره با پادشاهان ستمگر در نبرد بوده اند؛ ولی گاه مجبور می شدند برای حفظ اسلام و نجات مسلمانان، با دربار شاه همکاری کنند. تلاش آنان برای اصلاح فرهنگ، اقتصاد، سیاست، مدیریت و نظام حکومت ها بود. آنها هیچ امیدی به پادشاه نداشتند و فقط از او برای اصلاح کشور و رشد تشیّع کمک می گرفتند. همچنان که در زندگی امام رضا می بینیم، پذیرش دعوت مأمون عباسی و هجرت او از مدینه به مرو و پذیرش

ص:۱۲

ولا‌یت عهدی اش، جز به خاطر درنظرگرفتن صلاح شیعیان و مسلمانان نبود. واردشدن بزرگانی همچون شیخ بهایی و پدرش، میرداماد، ملاصدرا، فیض کاشانی و.. به دربار شاهان صفوی نیز باعث استفاده از این موقعیت طلایی و تشویق پادشاهان صفوی به رسمیت بخشیدن مذهب تشیّع، بازسازی و احداث مساجد، مدارس علمیه، کاروانسراها و... بود.

امام خمینی دراین باره می فرمایند: «یک طایفه از علما گذشت کرده اند از یک مقاماتی و متصل شده اند به سلاطین. با اینکه می دیدند مردم مخالف اند؛ لیکن برای ترویج دیانت و ترویج تشیّع اسلامی، ترویج مذهب حق، اینها متصل شده اند به یک سلاطینی و این سلاطین را برای ترویج مذهب شیعه خواه وناخواه وادار کرده اند. اینها آخوند درباری نبودند. این اشتباهی است که بعضی نویسندگان ما می کنند... اینها اغراض سیاسی و دینی داشتند. نباید تا یک کسی به گوشش خورد که مثلاً علامه مجلسی رضوان الله علیه، محقق ثانی رضوان الله علیه،... شیخ بهایی رضوان الله علیه با اینها روابط داشتند و میرفتند سراغ

اینها و همراهیشان می کردنـد، خیال کننـد که اینها مانـده بودنـد برای جاه و مقام... . آنها گذشت کردند، گذشت. یک مجاهدهٔ نفسانی کرده اند، برای اینکه مذهب را به وسیلهٔ آنها و به دست آنها ترویج کنند.»(1)

سفرهای پربار

شیـخ بهـایی مـدت هـا شـیخ الاسـلام هرات بود و در آن دیـار، پاسـخگوی احکام شـرعی مردم. پس از مـدتی از این سِـمت کناره گرفت و به سفرهای علمی و تحقیقی پرداخت. سال های فراوان در سـفر بود: به مصـر، سوریه، حجاز، عراق، فلسـطین، افغانستان و... رفت و با علما و مردم آن مناطق به گفتو گو پرداخت. او مبلّغ خسـتگی ناپذیر شـیعه بود و رنج سـفر را به جان خرید و برای نگهداشتن فرهنگ شیعی، زحمت فراوان متحمل شد. مشکلات سفر

۱- صحیفهٔ نور، ج۱، ص۲۸۵.

در آن دوران فراوان بود؛ امـا خطر حملـهٔ گرگ ها، گم کردن راه، تشـنگی، در بیابان مانـدن و دهها خطر دیگر دربرابر ارادهٔ پولادین او ناچیز مینمود. او به حجره و مدرسه و دربار و مقام شـیخ الاسـلامی و ریاست علمای شیعه و مرجعیت مردم دل نبست؛ بلکه میان تودهٔ مردم شتافت، با دردها آشنا شد و پیوسته به مداوای جامعهٔ مریض اسلام پرداخت.

برخی کتـاب هـایش را در سـفرها نوشت: قم، کرمانشـاه، گنجه، تبریز، هرات و مشـهد شـهرهایی هسـتند که میزبان قلم او بودنـد. در سـفرها با علمای اهل تسـنن به گفت و گو می نشـست و فقیهان بلندپایهٔ اهل سـنت را گرامی میداشت و از دانش آنان بهره میگرفت. در قدس، با ابن ابی اللطیف مقدسی، در دمشق با حافظ حسین کربلایی وحسن بورینی و در حلب با شیخ عمر عرضی دیدار کرد.(۱)

۱- طبقات اعلام شیعه، ج۵، ص۸۷.

تصویر

ص:۱۶

شیخ بهایی در سال ۱۰۱۲ق از مقام شیخ الاسلامی کناره گرفت و تا سال ۱۰۱۹ق به سفر رفت. سپس به اصفهان برگشت و تا آخر عمر در آن شهر ماند و به عنوان شیخ الاسلام، ریاست علمای شیعه را برعهده گرفت.

میراث های ماندگار

این طور که پیداست، ثمربخش ترین قسمت عمر شیخ پس از رفتن او به اصفهان آغاز شد. بعد از به سلطنت رسیدن شاه عباس و انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان، شیخ بهایی به این شهر رفت و تا پایان عمر، بهجز سال هایی که در سفر بود، در آن شهر ماند. شیخ بهایی دربین مردم به مهارت در عرصه های مختلف علمی مشهور است: فقه، اصول، تفسیر، حدیث، جبر، هندسه، هیئت، ریاضیات، ادبیات، اسطرلاب و... .

ص:۱۷

از ایشان ۸۴کتاب و رسالهٔ علمی به زبان های عربی و فارسی برجای مانده است. (۱) برخی از آثار برجستهٔ او از این قرار است: جامع عباسی در علم فقه، حاشیهالفقیه، جواب المسائل المدنیات، سوانح الحجاز، خلاصهالحساب، حبل المتین در احکام دین، عروهالوثقی در تفسیر قرآن، تشریح الافلاك، بحرالحساب در ریاضیات، صمدیه در ادبیات عرب، حدائق الصالحین در شرح صحیفهٔ سجادیه، اثنی عشر در عبادات، توضیح المقاصد، تحفهٔ حاتمی در اسطرلاب، اربعین، مفتاح الفلاح در ادعیه. از مثنویات معروف شیخ میتوان از نان و حلوا، نان و پنیر، طوطی نامه، نان و خرما و رموز اسم اعظم نام برد. همچنین شیر و شکر منظومهٔ شعر فارسی اوست که سراسر جذبه و اشتیاق است و کشکول شیخ بهایی از او هستند.(۲)

مؤلف کتاب قصص العلماء در این کتاب آورده است که معماری مسجد شاه و همچنین

ص:۱۸

۱- گلشن ابرار، ج۱، ص۲۰۱.

۲- ریحانهالادب، ج۳، ص۳۰۸تا ۳۱۲؛ اعیان الشیعه، ج۹، ص۲۴۴.

مهندسی حصار نجف آباد که هر دو از بناهای معروف اصفهان اند، به شیخ بهایی منصوب است.

تقسیم آب زاینده رود

نخستین کار جالب شیخ بهایی تقسیم صحیح و انشعاب دهی مهندسی آب زاینده رود به محله ها و باغ های شهر اصفهان بود. او با محاسبهٔ دقیق و به دست آوردن آمار بارندگی مناطق مختلف اصفهان و حومه و کوهستان های اطراف و همچنین سرچشمهٔ زاینده رود، طرح دقیق نهرها و شیب و مقطع آنها را تدوین کرد و سهم استفادهٔ آب هر باغ و محله و منزل را تعیین ساخت و به مشکل و اختلاف چندین سالهٔ این منطقه پایان داد. براساس این رساله یا آیین نامه، تقسیم بندی و استفادهٔ صحیح از آب زاینده رود قانون مند شد و هنوز برمبنای همان رونوشت، تقسیمِ مقدار آب باتوجه به حرکت و سرعت و کشش و شیب و حجم مناطق زراعی و باغ ها یا برای استفادهٔ عموم مردم، مشخص و معلوم شده است.

جالب ترین محاسبهٔ شیخ بهایی در این است که فصل سیلابی زاینده رود را طی ۱۹۷روز،

ص:۱۹

اوایل آذرماه و سپس مدت ۱۶۸روز برای جریان عادی و منظم، بررسی و محاسبه کرده است. شگفت آنکه این مدتزمانِ تغییرات و نوسانات، تا به امروزه با آمار متوسط عوامل جوّی اصفهان منطبق بوده و اصالت خود را حفظ کرده است. شیخ بهایی طرز تقسیم بندی جریان آب زاینده رود را با توجه به محاسبات بسیار دقیق، به ۳۳سهم تقسیم کرد که هر سهم معادل ۵شبانه روزِ قسمتی از آب رودخانه است و باید آب موجود در رودخانه به همان محله سرازیر شود. امروزه با نصب دستگاه های مختلف آب سنج در نقاط زاینده رود به همان نتیجه رسیده اند که او در ۴۲۰سال قبل رسیده بود!(۱)

طرح ریزی کاریز نجف آباد اصفهان

این قنات زرینکمر نام دارد. یکی از کاریزهای بزرگ ایران است و از مظهر قنات تا انتهای

ص:۲۰

۱- نک: حسن حسینی ابری، «بررسی اجمالی طومار شیخ بهایی»، نشریهٔ روابط بین الملل دانشگاه، دانشگاه اصفهان، ۱۳۶۱ش؛ همان، «آب و مسائل آبیاری در زاینده رود»، گزارش به پنجمین کنگرهٔ جغرافیای ایران، دانشگاه اصفهان.

آبخور آن، ۹فرسنگ است و به ۱۱جوی بسیار بزرگ تقسیم میشود. طرح ریزی این کاریز نیز از مرحوم بهایی است.

تعیین جهت قبلهٔ مسجد امام

علاوه بر طراحی ساعت آفتابی یا ساعت ظلّی در مغرب «مسجد امام» («مسجد شاه» سابق) برای تعیین اوقات روز در اصفهان، شیخ بهایی سَمت قبلهٔ مسجد امام را به مقیاس چهل درجه انحراف غربی از نقطهٔ جنوب تعیین کرد و به یک سلسله اختلاف نظر فقهای ابتدای عهد صفوی دربارهٔ تشخیص قبلهٔ عراقین در مدت یک قرن ونیم، پایان داد و این از شاهکارهای دیگر شیخ بهایی است.

حمام گرم با یک شمع

یکی از کارهای شگفتی که به شیخ بهایی نسبت می دهند، ساختمان گلخن گرمابه ای است که هنوز در اصفهان مانده و به حمام شیخ بهایی معروف است. این حمام میان مسجد

تصویر

ص:۲۲

جامع و هارونیه، در بازار کهنه، نزدیک بقعهٔ معروف به «درب امام» واقع است. مردم اصفهان از دیرباز همواره عقیده داشته اند که گلخن آن گرمابه را بهایی چنان ساخته بود که با شمعی گرم میشد. زیر پاتیل گلخن، فضایی تهی تعبیه کرده و شمعی افروخته در میان آن گذاشته و آن فضا را بسته بود و شمع تا مدت های مدید همچنان می سوخت و آب حمام با آن گرم میشد. خود گفته بود که اگر روزی آن فضا را بشکافند، شمع خاموش خواهد شد و گلخن از کار می افتد. چون پس از مدتی به تعمیر گرمابه پرداختند و آن محوطه را شکافتند، فوراً شمع خاموش شد و دیگر ازآن پس نتوانستند بسازند.

مقراض به احتیاط زن ای خادم!

شاه نذر کرده بود درصورت شکست دادن سپاه عثمانی، پای پیاده به مشهد بیاید. برای عمل به نذرش راهی مشهد شد... بهاءالدین در این سفر با شاهعباس همراه بود. در پاورقی

ص:۲۳

صفحه ای از کتاب زندگی شاه عباس اول چنین آمده است: شاه در این سفر، شب هایش را به خدمت در آستان حضرت رضا می گذرانده و با جاروکشی و گرفتن سرشمع ها، خود را مشغول می کرده است. شبی بهایی درحالی که نگاهش به شاه بود که سر شمعها را میگرفت، در توصیف این حال او برایش چنین سرود:

هر شام و سحر ملائ---ک علیّی---ن

آیند به طَوْف حرم خُلد بَرین

مقراض(۱) به احتیاط زن ای خادم دین

ترسم ببری شه پر جبریل امین

در همین سفر بود که ضلع های شمالی (ایوان عباسی)، شرقی (ایوان نقاره) و غربی(ایوان ساعت) با کمک شیخ بهایی ساخته شد و گنبد نیز برای بار دوم طلاکاری گردید. در کتیبهٔ دور گنبد، به خط علیرضا عباسی، خطاط معروف دورهٔ صفوی، به این مسئله اشاره شده است.

۱- مقراض به معنای قیچی یا وسیله ای شبیه به آن است.

خیلی تلاش کردم و بارها در منابع به دنبال یافتن اطلاعات دربارهٔ طلسمی می گشتم که سخن آن در بین مردم چنین مشهور شده بود: قرار بوده شیخ دری یا مکانی بسازد که غیر از شیعیان خالص کسی نتواند از آن عبور کند و... . ولی جست وجویم بی فایده بود و نتوانستم مطالب مستندی چه دربارهٔ صحت یا سقم این مطلب یا چگونگیِ کار بیابم.

در این سفر، شیخ خانهٔ کوچکی در مجاورت حرم مطهر خرید و وصیت کرد هرکجا وفات یافت، جسد او را به این خانه آورند و در جوار رضای خوبان به خاک بسپارند.

وصال

زمانی شیخ بهایی به همراه گروهی از شاگردانش برای خواندن فاتحه به قبرستان می رفت.

ص:۲۵

بر سر قبرها می نشست و فاتحه ای نثار می کرد، تا اینکه به قبر بابارکن الدین(۱) رسید. آوایی شنید که سخت او را تکان داد. از شاگردانش پرسید: «شنیدید چه گفت؟» گفتند: «نه.» شیخ به قبر خیره شد و با لحنی که گویا خود را سرزنش می کرد، گفت:

از نالهٔ عش---اق، نوایی ب---ردار

وز درد و غم دوست دوایی بردار

از منزل یار تا تو، ای سست قدم

یک گام زیاده نیست، پایی بردار

پس از آن، شیخ حال دیگری داشت: همواره درحال دعا و عبادت بود. گرچه هیچگاه از عبادت غافل نبود، اکنون بیش ازپیش به مناجات و دعا اهمیت می داد. مدتی بعد، شاگرانش از او پرسیدند: «آن روز چه شنیدی؟» پاسخ داد: «گفتند آمادهٔ مرگ باشم.»

شش ماه گذشت. ۱۲شوال۱۰۳۰ق یا ۱۰۳۱ق فرا رسید. مرگ به پیشواز شیخ بهایی آمد.

۱- وی یکی از از عرفاست

او نیز سبک بال به سوی معبود پر کشید. بیش از پنجاه هزار نفر مردم اصفهان در تشییع جنازهٔ او شرکت کردند. اصفهان، پایتخت صفویه، غرق ماتم بود. مرحوم محمدتقی مجلسی بر وی نماز خواند. سپس پیکرش را به مشهد مقدس آوردند و بنا بر وصیتش، او را در خانه اش در نزدیکی حرم امام رضا که روزگاری محل تدریس ایشان بود، دفن کردند. اکنون آرامگاه ایشان در ضلع جنوبی صحن آزادی در یکی از رواق های حرم مطهر به نام خود ایشان، «رواق شیخ بهایی»، قرار دارد.

ص:۲۷

تصویر

ص:۲۸

بریده ای از آثار

تمام آموخته هایتان وسوسه است اگر...

از اشعار شیخ بهایی است:

ایها القوم الذی فی المدرس‍‍‍‍‍‍ـــــــه

کلم‍ــــــا حَصّلت‍ـــــموهُ وسوس‍ــــــه

ذکرکم إن کان فی غیر الحبی‍ــب

ما لکم ف‍ــــی النشأه الاُخری نصی‍ــب

ای دانش پژوهانی که در مـدرسه ایـد، تمام آموخته هایتان وسوسه است. صـحبت های شـما اگر دربارهٔ غیر از دوست (خدا) باشد، بهره ای در جهان آخرت نخواهید برد.

چون هیچ نبُود، پس کجا بود خدا؟!

نامهای از میرداماد بهدست مرحوم شیخ رسید که در آن سؤالی کلامی بدین شکل مطرح

ص:۲۹

کرده بود:

ای سرّ ره حقیقت، ای کان سخ-----ا

در مشکل این حرف، جوابی فرم--ا

گویی که خدا بود و دگر هیچ نب---ود

چون هیچ نبود، پس کجا بود خدا؟

مرحوم شیخ پس از اینکه چندین بار سرودهٔ میرداماد را مرور کردند، در جواب نوشتند:

به حضرت میرمحمدباقر استرآبادی، دامت توفیقاته...

ای صاحب مسئله، تو بشنو از م-----ا

تحقیق بدان که لامکان است خدا

خواهی که تو را کشف شود، این معنا

جان در تن تو، بگو کجا دارد ج-ا؟

یک نفرتان جواب را بنویسد...

بعداز درس، نجوا و پچپچ بین شاگردان دمیدن گرفت. شیخ خیلی زود متوجه اوضاع

غیرعـادی شاگردانش شـد؛ اما ترجیـح داد منتظر بمانـد تا آنها خودشان مسئله را مطرح کننـد. یکی از شاگردان بلنـد شـد، رو به اسـتاد کرد و گفت: «حضـرت اسـتاد، دیروز بـا جنـاب میردامـاد درس داشتیم. ایشان بعـد از درس یک رباعی در مجلس قرائت کردنـد و از ما خواسـتند که امروز، بعد از درس، آن را برای شما بخوانیم و جوابش را هم بگیریم و به ایشان بدهیم.» آنگاه از روی کاغذ این رباعی را قرائت کرد:

از شاخ برهن--ه، ب--رگ و ب--ر میطلب-م

از خانهٔ عنکب---وت، پَر میطلب---م

ان--در ده---ن مار ش--کر میطلب---م

از پشهٔ م----اده، شی---ر نر میطلبم

جناب شـیخ سـکوتی کرد و سـپس رو به شاگردانش گفت: «کسـی از شـما میتواند جواب رباعی میرداماد را بگوید؟» پاسخی نشنید. خطاب به شاگردانش گفت: «یک نفرتان جواب را بنویسد و به جناب میرداماد تحویل دهد:

علم است برهنهشاخ و تحصیل بر اس--ت

تن، خانهٔ عنکبوت و دل بال و پر اس--ت

زهر است دهان علم و دستت شکر اس-ت

هر پشه که او چشید، او شیر نر اس--ت

نمونهٔ رباعیات

همه روز روزه بودن، همه شب نمازک--ردن

همه ساله حج نمودن، سفر حجازک--ردن

ز مدینه تا به کعبه، سروپا برهنه رفت--ن

دو لب از برای لبیک، به وظیفه باز کردن

به مساجد و معابر، همه اعتکاف جستن

ز ملاهی و مناهی، همه احت---راز کردن

شب جمعه ها نخفتن، به خدای رازگفتن

ز وجود بی نیازش، طل--ب نی---از کردن

به خدا که هیچکس را، ثمر آنقدر نباشد

که به روی ناامیدی درِ بسته بازک---ردن

حی--ف باش---د از تو ای صاح--ب هن--ر

که اندر این وی----رانه ریزی ب----ال وپر

تا به کِ--ی؟ ای هدهد شه----ر صب----ا

در غریب-ی م----انده باشی بست----ه پا

جه--د کن این بن----د از پا باز ک---ن

بر ف----راز لام----کان پ--رواز ک----ن

تا بهکِی؟ در چ---اهِ طبعی سرن----گون

یوسفی، یوس-ف بیا از چ---ه ب----رون

تا عزیز مص----ر ربّ---انی ش-------وی

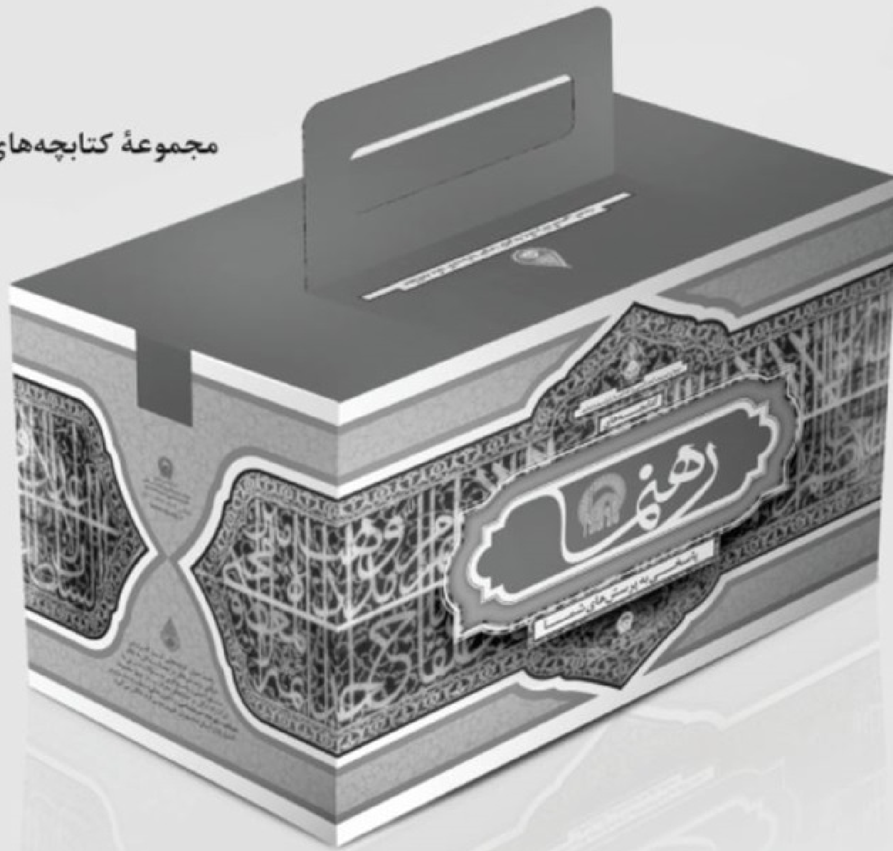
وا رهی از جس----م و ربّ-انی ش----وی

برای مطالعهٔ بیشتر

اسدالله بقایی، شیخ بهایی در آیینهٔ عشق، قم: بوستان کتاب.

کامران پارسی نژاد، خورشید می ماند؛ روایتی داستانی از زندگی شیخ بهایی، تهران: کانون اندیشهٔ جوان.

تصویر

تصویر

نسخهٔ دیجیتالی رهنما
مرکز پخش: مشهد مقدس، نبش ورودی باب الجواد علیه السلام
فروشگاه عرضهٔ محصولات رضوی
تلفن: ۲۲۸۵۲۰۴-۰۵۱۱
RAZAVI

ص:۳۶

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹